

St-John Crean, Zarina Shaikh og Liam Addy:

Clinical short-answer questions for postgraduate dentistry

Som tittelen på denne boken antyder, dreier dette seg om en samling kliniske problemstillinger med spørsmål og svar. Den er i utgangspunktet skrevet for tannleger som tar etterutdannelse, men innholdet er av en slik art at den bør kunne være nyttig for enhver tannlege som behandler voksne pasienter.

Boken er bygget opp på den måten at leseren først blir presentert et kasus med tekst og bilde, deretter følger diverse spørsmål. Tanken er at leseren skal prøve å svare på spørsmålene før han eller hun på den neste siden finner de riktige svarene. Vi blir presentert for 37 kasus og 25 mer oppgavelignende problemer. De 37 kasusene spenner over alt fra traumer og sår til smerter og kjeveledd, mens de 25 «oppgavene» er hentet fra den «reparative» odontologien. For dem som ønsker utdyping og mer stoff om de aktuelle emnene har boken en oversiktlig og omfattende referanseliste til aktuell litteratur.

Ideen med en slik bok er god, og de fleste vil nok vil ha en del å lære. Ikke minst i form av repetisjon av kunnskaper om problemer vi ikke ser så ofte. Dette er problembasert læring som jo står sentralt i undervisningen av odontologistudentene og er sånn sett en aktuell læreform. Hvis man skal være kritisk, kan man vel si at dette er en blanding av likt og ulikt fra mange av fagområdene innen odontologien, og at flere fagområder ikke er med i det hele tatt. Enkelte problemer er sentrale og godt dekket, andre ligger i utkanten av hva vi egentlig trenger å vite så mye om. Likevel: Kasuspresentasjoner med oppgaver og tilhørende svar bør være nyttig for de fleste!

Boken har fin layout og språket er tydelig og lett å forstå. Bildene er av god kvalitet og det samme må sies om såvel papir som innbinding. Kliniske problemstillinger er tannlegenes hverdag. Derfor bør denne boken kunne

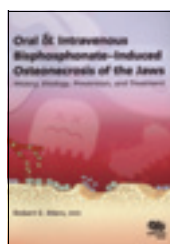
anbefales til alle tannleger som driver med allmennodontologi på voksne pasienter.

Kjetil Reppen

London: Quintessence Publishing Co. Ltd; 2007. 171 sider.
ISBN-13: 978-1-85097-102-3.

Robert E. Marx, DDS:

Oral and intravenous bisphosphonate-induced osteonecrosis of the jaws: History, etiology, prevention, and treatment

Kjevekirurgen Marx var den første som identifiserte og beskrev bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose. Det var i 2003, nesten 30 år etter at medikamentgruppen ble tatt

i klinisk bruk. Fra da av har denne bivirkningen fått stadig økende oppmerksomhet innen så vel medisin som odontologi. Denne form av osteonekrose, som til nå bare har blitt diagnostisert i kjeve-regionen, ble først identifisert ved behandling av kreftpasienter som fikk bisfosfonat intravenøst, senere også ved peroral administrasjon av bisfosfonat mot osteoporose.

Denne rikt illustrerte boken gir en langt bedre og mer forståelig og presentasjon av problematikken ved bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose, enn noen av de oversikter og artikler jeg har sett om dette temaet. Etter å ha lest boken vil man neppe finne det overraskende at «The 2003 Award for Best Medical Book from American Medical Writers Association» ble gitt til Robert E. Marx og Diane Stern for læreboken «Oral and Maxillofacial Pathology: A Rationale for Diagnosis and Treatment».

I forordet påpeker Marx at ennå er ingen (inklusive ham selv) virkelig «ekspert» på bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose. Dette fordi denne bivirkningen er for ny og kompleks. Hans bok forteller kun «sannheten» slik man kjenner den i dag. Bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose involverer mange fagområder, som eksempelvis oral og

kjevekirurgi, onkologi, farmakologi, endokrinologi, periodonti og skjelett-forskning. Boken avsluttes med 133 konsise definisjoner av ord og begreper. For en tannlege vil noen av disse være helt elementære, men slett ikke alle. Tilsvarende vil gjelde andre fagområder og illustrerer hvor mangfoldig og tverrfaglig studiet av denne medikamentelle bivirkningen er. Boken er inndelt i syv hovedkapitler.

I det første kapitlet gis en kortfattet beskrivelse av hva som særpreger bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose. Gnistrende godt forteller Marx her også om hvordan hans første rapporter om denne bivirkningen ble hånlige avvist og nærmest latterliggjort av både den farmasøytiske industri og innflytelsesrike medisinske autoriteter. Ett eksempel på dette nevnes allerede i introduksjonen, nemlig at det meget autoritative tidsskriftet New England Journal of Medicine refuserte en innsendt artikkel med begrunnelsen at teorien var helt usannsynlig.

Det andre kapitlet beskriver bisfosfonatfamiliens patofysiologiske virkningsmekanismer og farmakokinetikk. På en forståelig måte forklares hvordan bisfosfonater virker ødeleggende på det intrikate samspillet mellom osteoblaster og osteoklaster i den kontinuerlige remodelleringen som normalt skjer i benvev. Dette fører til at gammelt og/eller skadet ben ikke erstattes med nytt elastisk benvev.

I det tredje kapitlet forklares hvorfor og hvordan bisfosfonater virker ved de to hovedindikasjonene. Den ene er bruk i kreftbehandling mot benmetastaser og hyperkalsemi, den andre er forebyggende bruk mot ikke-maligne tilstander som osteoporose og Pagets sykdom. Her gis også en kort beskrivelse av ikkeautorisert («off-label use») og mindre vanlig bruk av bisfosfonater ved andre indikasjoner, blant annet osteogenesis imperfecta, steroidindusert osteoporose, Gauchers sykdom og postmenopausal periodontalt bentap.

Det fjerde kapitlet tar for seg osteopetrosis, en sjelden arvelig sykdom med mange betegnelser. Den forekommer i flere varianter med forskjellige alvorlighetsgrader av manifestasjoner, også hva gjelder tenner og munnregionen.

Felles for osteopetrosis og bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose er mangelfull osteoklastfunksjon. Marx mener at kunnskap om dette sjeldne sykdomskomplekset kan gi svar på mange spørsmål vedrørende de patofysiologiske effektene av bisfosfonater ved kjeveosteonekrose..

Femte og sjetten kapittel tar for seg risiko, forebyggelse og behandling av bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose, henholdsvis ved maligne og ikke-maligne tilstander. Her gis oversiktlige behandlingsprotokoller for de forskjellige stadier i utviklingen kjeveosteonekrose, samt anbefalinger om forebyggende tiltak dersom bisfosfonatbe-

handling er indisert. Denne informasjonen er oppdatert og til dels helt ny, særlig når det gjelder bisfosfonatbruk mot osteoporose.

Syvende og siste hovedkapittel inneholder 12 kaspresentasjoner med detaljerte og rikt illustrerte beskrivelser av undersøkelse, diagnose og behandling. Her beskrives pasienter med ulike stadier av bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose. Noen av pasientene hadde fått nekrosen i forbindelse med kreftbehandling, andre under bruk mot osteoporose. For hver pasient beskrives også behandlingsresultatet, samt punktvis hva som kan læres av det aktuelle tilfellet. Disse 12 utvalgte av i alt 119

pasienter med bisfosfonatindusert kjeveosteonekrose som Marx inntil da hadde behandlet, anser han som representative for det spektrum av pasienter som det er sannsynlig at kan oppsøke en tannlege.

Boken anbefales.

Per Løkken

*Chicago: Quintessence Publishing Co, 2007. 150 sider, 8 tabeller, 219 illustrasjoner, derav 141 i farger.
ISBN-13: 978-0-86715-462-7.*